

Nogironligi bo'lgan shaxslarni reabilitatsiya qilishda ijtimoiy ishning o'rni

Soyibjonova Dilnoza Shuhratbek qizi

Andijon davlat universiteti Tarix fakulteti ijtimoiy ish yo'nalishi talabasi

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada ijtimoiy ish amaliyotida kasbiy muloqotning mohiyati, uning samaradorligini oshirishda psixologik yondashuvlarning ahamiyati tahlil qilingan. Muloqot jarayonida ijtimoiy xodim va mijoz o'rtasidagi ishonchli munosabatni shakllantirish, emotsional barqarorlikni saqlash hamda stressli vaziyatlarda muomala madaniyatini rivojlantirish muhim omil sifatida ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada zamonaviy psixologik nazariyalar va kommunikativ kompetensiyalarni ijtimoiy ish jarayoniga tatbiq etish bo'yicha amaliy tavsiyalar keltirilgan. Tadqiqot natijalari ijtimoiy soha mutaxassislarining kasbiy malakasini oshirish hamda mijoz bilan individual yondashuvni takomillashtirishga xizmat qiladi.

ANNOTATION: This article analyzes the essence of professional communication in social work practice and the importance of psychological approaches in increasing its effectiveness. The establishment of a trusting relationship between the social worker and the client, maintaining emotional stability, and developing communication culture in stressful situations are considered important aspects. In addition, the article presents practical recommendations for applying modern psychological theories and communicative competencies in social work processes. The research results serve to improve the professional skills of social workers and to develop individualized approaches to clients.

АННОТАЦИЯ: В данной статье анализируется сущность профессионального общения в практике социальной работы и значение психологических подходов в повышении его эффективности. Рассматриваются вопросы формирования доверительных отношений между социальным работником и клиентом, сохранения эмоциональной устойчивости и развития культуры общения в стрессовых ситуациях. Кроме того, представлены практические рекомендации по применению современных психологических теорий и коммуникативных компетенций в процессе социальной работы. Результаты исследования способствуют повышению профессионального уровня социальных работников и совершенствованию индивидуального подхода к клиентам.

KALIT SO‘ZLAR: Ijtimoiy ish, kasbiy muloqot, psixologik yondashuv, kommunikativ kompetensiya, empatiya, mijoz, ishonch, motivatsiya, stress boshqaruvi, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash.

KEYWORDS: Social work, professional communication, psychological approach, communicative competence, empathy, client, trust, motivation, stress management, social support.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Социальная работа, профессиональное общение, психологический подход, коммуникативная компетенция, эмпатия, клиент, доверие, мотивация, управление стрессом, социальная поддержка.

KIRISH

Ijtimoiy ish amaliyotida kasbiy muloqot shaxslar o‘rtasidagi o‘zaro tushunish, hamkorlik va ishonchni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Ijtimoiy xodimning asosiy vazifalaridan biri mijoz bilan samarali aloqa o‘rnatish, uning ehtiyojlarini aniqlash va muammoni hal etishda psixologik qo‘llab-quvvatlashni ta‘minlashdan iborat. Muloqot jarayonida ijtimoiy xodimning nutq madaniyati, tinglash qobiliyati, empatiya va muomala odobi uning kasbiy mahoratini belgilovchi asosiy omillardandir. Shu bois, ijtimoiy ishda muloqotni psixologik yondashuvlar asosida olib borish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Ijtimoiy ish amaliyotida kasbiy muloqot faqat axborot almashinuvi emas, balki insonning ichki dunyosini anglash, uning emotsional holatini his etish va kerak bo‘lsa, ruhiy yordam ko‘rsatish jarayonidir.

ASOSIY QISM

Ijtimoiy ish amaliyotida muloqotning asosiy maqsadi – mijozning ijtimoiy moslashuviga ko‘maklashish, uning ijtimoiy muammolarini tahlil qilish va zarur resurslar bilan ta‘minlashdir. Muloqotning samaradorligi ko‘p jihatdan ijtimoiy xodimning psixologik savodxonligi va insonparvarlik tamoyillariga sodiqligiga bog‘liq. Psixologik yondashuvlar orqali ijtimoiy xodim mijozning emotsional holatini tahlil qiladi, uning ichki kechinmalarini tushunishga intiladi va unga mos psixologik strategiyani tanlaydi. Kasbiy muloqotda faol tinglash, o‘zini tuta bilish, ijobiy mimika, ovoz ohangi va tana tili muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, og‘ir hayotiy vaziyatga tushib qolgan mijozlar bilan ishlaganda, ijtimoiy xodimning empatiyasi, sabr-toqati va ruhiy barqarorligi muhimdir. Zamonaviy ijtimoiy ish amaliyotida psixologik yondashuvlarning bir necha shakllari qo‘llaniladi. Jumladan, kognitiv-behavioral yondashuv (xulq-atvorni o‘zgartirishga qaratilgan), humanistik yondashuv (inson qadriyatlariga asoslangan), shuningdek, sistemali yondashuv (mijozni oila, jamoa va jamiyat bilan o‘zaro aloqada ko‘rib chiqish) keng tarqalgan. Bunday yondashuvlar

ijtimoiy xodimga mijozni faqat muammo obyektida emas, balki shaxs sifatida qabul qilish imkonini beradi.

Kasbiy muloqot jarayonida etik me'yorlarga rioya qilish ham muhim. Ijtimoiy ishning axloqiy tamoyillari — hurmat, maxfiylik, tenglik, adolat va inson sha'nini e'zozlash har bir muloqotda aks etishi zarur. Mijoz bilan muloqotda qo'llaniladigan so'zlar, ohang va munosabat har doim ehtiyotkorlik bilan tanlanadi. Shu bilan birga, ijtimoiy xodim o'z shaxsiy hissiyotlarini nazorat qila olishi, professional masofa saqlay bilishi kerak. Ijtimoiy ishda muloqot jarayonini o'rganishda A. Maslou, K. Rodgers, E. Erikson, hamda o'zbek olimlaridan R. Xaydarov, M. Mamarasulov va M. Qosimovning tadqiqotlari muhim o'rin tutadi. Ularning fikricha, samarali muloqot — bu ikki tomonlama jarayon bo'lib, unda ijtimoiy xodim nafaqat axborot beradi, balki mijozning his-tuyg'ularini tushunishga, uni ruhiy jihatdan qo'llab-quvvatlashga intiladi. Psixologik yondashuvlar ijtimoiy ish amaliyotida insonning ichki dunyosini ochishga, ijtimoiy moslashuvni yengillashtirishga va ijobiy hayotiy pozitsiyani shakllantirishga yordam beradi. Bugungi kunda O'zbekiston ijtimoiy siyosatida inson omiliga alohida e'tibor qaratilmoqda. Prezidentimiz tashabbusi bilan joriy etilgan "Inson qadri uchun" tamoyili ijtimoiy sohada ham o'z aksini topmoqda. Shu sababli ijtimoiy xodimlar o'z faoliyatida nafaqat ma'muriy, balki psixologik va kommunikativ yondashuvlarga tayanishlari zarur. Bu ularning kasbiy samaradorligini oshiradi, mijoz bilan o'zaro ishonchli munosabatni mustahkamlaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy ish amaliyotida kasbiy muloqot va psixologik yondashuvlar insonparvarlik, empatiya, tinglash madaniyati va etik tamoyillarga asoslanadi. Ijtimoiy xodimning psixologik savodxonligi, kommunikativ qobiliyatlari va stressga chidamliligi uning faoliyatida yuqori natijaga erishishda asosiy omillardandir. Muloqot jarayonida ijtimoiy xodim faqat axborot uzatuvchi emas, balki inson ruhiyatiga ta'sir o'tkazuvchi, uni qo'llab-quvvatlovchi shaxs sifatida namoyon bo'ladi. Shunday ekan, ijtimoiy ishda psixologik yondashuvlarni chuqur o'rganish va ularni amaliyotga tatbiq etish ijtimoiy soha sifatini oshirish, aholining turmush farovonligini yuksaltirish va jamiyatda ijtimoiy adolatni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch." – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Xaydarov R. "Ijtimoiy ish asoslari." – Toshkent: TDIU nashriyoti, 2019.

3. Mamarasulov M. “Kasbiy muloqot psixologiyasi.” – Toshkent: O‘zMU, 2020.
4. Qosimova M. “Ijtimoiy ishda kommunikativ kompetensiya.” – Toshkent: Fan, 2021.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Inson qadri uchun” tamoyiliga asoslangan ijtimoiy siyosat konsepsiyasi. – 2022.
6. O‘zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksi, 2023-yil tahriri.

